

РОЗДУМИ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто проблеми технологізації вищої освіти, розкрито сутність поняття «педагогічна технологія» та основні поняття інноваційних технологій, висвітлено набір технологій для ефективного застосування в освітньому процесі. Презентується авторський підхід до визначення інноваційних технологій навчання.

Ключові слова: педагогічні технології, технології навчання, інноваційні технології навчання.

Abstract

The article deals with the problems of higher education technologicalization, discloses the essence of the concept of "pedagogical technology" and the basic notions of innovative technologies, the set of technologies for effective application in the educational process is highlighted. The author's approach to the definition of innovative learning technologies is presented.

Keywords: pedagogical technologies, learning technologies, innovative teaching technologies.

Вступ

Розвиток технологій та мобільність, яка необхідна в сьогоденному суспільстві, нестандартне прийняття рішень та вирішення складних ситуацій без збитку для інших – завдання конкурентоспроможних фахівців всіх профілів, а для викладачів ЗВО стає першочерговим завданням, адже вони здатні з особистості створити висококваліфікованого працівника або ж призвести до його деградації. У змозі викладача сформувати творчу особистість, зрозуміти бажання кожного студента до розвитку творчості.

Питання проблеми технологізації вищої освіти та інтерактивних технологій навчання в Україні присвячено дослідження таких науковців, як Виленський М. Я., Вітвицька С. С., Гуревич Р.С., Дичківська І. М., Дубасенюк О.А., Зеер Э.Ф., Кларин М. В., Левина М. М., Наход С. А., Ніколаєнко С. М., Онофрійчук Л. О., Петрук В.А., Пехота О. М., Підласий А., Побірченко Н., Пирожниченко Л., Пометун О., Равен Дж., Рибачук А. В., Селевко Г. К., Семушина Л. Г., Січкарук О., Степанов О. М., Турчина І. С., Фіцула М. М., Химинець В.В., Чернілевський Д. В., Чошанов М. А., Щуркова Н. Е. та багато інших.

Виклад основного матеріалу

Відомий психолог Е. Фромм говорив: «Якщо потяг до творчості не отримує реальної підтримки, виникає потяг до руйнування. Психологічна напруга має таку силу, що у разі, коли людина не може об'єднати себе зі світом в акті творчості, натомість зароджується спонука до усунення і руйнування цього світу ..., альтернатива очевидна – творити або руйнувати».

Цей вислів дуже влучний стосовно сьогоденного педагогічно-дидактичного пошуку у сфері освіти. Ми його аналізуємо з двох сторін: зі сторони викладача, який має творити та шукати креативний підхід і технології для формування професійного становлення студента (відсутній потяг до творчості у викладача, що призведе до руйнування його професійності та буде мати руйнівні наслідки для студента як особистості (в психологічному аспекті), та як студента, майбутнього професіонала (в педагогічному аспекті, педагогічно занедбаного); для студента – це несприятливі умови для розвитку його творчості та професійного зростання, що призводить до

внутрішньо-психологічного дискомфорту та професійної маргіналізації. Адже, сьогоденне суспільство вимагає фахівців з креативним та інноваційним типом мислення і підходу до професійної діяльності. Тому вчені в пошуку оптимальних педагогічних технологій, які будуть гармонійно в собі поєднували всі важливі етапи становлення фахівця.

Поняття «технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання» до цього часу залишаються дискусійними. Наприклад, поняття «педагогічна технологія» визначено близько 300 дефініціями. Чіткого розмежування між ними поки не встановлено. Крім того, поняття «технологія» інколи ототожнюється з поняттями «методика», «метод», «форма», «педагогічна система» [1, с. 137].

Для ефективного застосування педагогічних технологій визначено, також, такий набір технологій як:

- структурно-логічні технології навчання, які являють собою поетапну організацію постановки дидактичних задач, вибір способу їх розв'язання, діагностика та оцінки одержаних результатів;
- інтеграційні технології – це дидактичні системи, які забезпечують інтеграцію різнопредметних знань і вмінь, різних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, навчальних проблем та інших форм організації навчання;
- ігрові технології – ігрова форма взаємодії педагога і студентів, яка сприяє формуванню вмінь вирішувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету. В освітньому процесі використовують театралізовані, ділові, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування тощо;
- комп'ютерні технології реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі взаємодії «вчитель – комп'ютер – учень» за допомогою різноманітних навчальних програм (інформаційних, тренінгових, розвиваючих, контролюючих тощо);
- діалогові технології пов'язані зі створенням комунікативного середовища, розширенням простору співробітництва на суб'єкт-суб'єктному рівні: «учень – учитель», «учитель – автор», «учень – автор» та ін.;
- тренінгові технології – це система діяльності з відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових задач під час навчання (тести, психологічні тренінги інтелектуального розвитку, розв'язання задач) [2].

Аналізуючи підходи науковців, ми бачимо, однак, в тій думці, що педагогічні технології поєднують, реалізують, покращують, втілюють в навчальну діяльність форми, методи, прийоми навчання, тобто, центральним в даному визначенні є форми, методи і т.п., тому на нашу думку, педагогічні технології можна розглядати як педагогічні дії викладача, які забезпечують ефективність використання форм, методів, підходів навчання із застосуванням інноватики, які сприяють психологічно-комфортному середовищу для студента під час навчально-виховного процесу. Питання психологічно-комфортного середовища є важливим, так як розуміючи ставлення студентів до дисципліни, їх мотивацію до засвоєння цих знань, погляди на тему, яка буде розкриватися – все це важливо під час підготовки гуманітарних дисциплін не для гуманітаріїв і не всі форми та методи доцільно використовувати для засвоєння теми, особливо інноваційні, так як це може не сприйматися студентами та впливати на подальшу позитивну результативність.

Інноватику ми не розглядаємо окремо від поняття педагогічних технологій, так як на нашу думку, на сучасному етапі модернізації освіти, не можливе використання педагогічних технологій без інноваційних впливів, адже це буде не рентабельними в накопичуванні професійних знань та не дасть мотивації до самостійного здобування знань і вміння їх реалізації.

Сучасність вносить свої корективи тому науковці визначають низку факторів, що обумовлюють нові підходи до технічної освіти: необхідність суттєвого оновлення змісту та методики навчання, включення до навчальних програм управлінських, економічних та правових знань, поглиблене вивчення інформаційних технологій, основ інтелектуальної власності, іноземних мов тощо; застосування креативної методики навчання, основою якої є принцип «створи», замість принципу «повтори». Ця методика особливо благодійна саме в технічній освіті, де компонента «знання» є лише основою для здійснення компоненти «уміння», де створення нового є метою технічної освіти, якій підпорядковані всі завдання, етапи і структура навчання; поява нових сфер науки і технологій, що потребують змін традиційних університетських дисциплін спричиняє необхідність відходу від класичних методик, які ґрунтувалися на конкретних дисциплінах, і наближення до проблемно орієнтованих методів формування знань, а також

зменшення дистанції між фундаментальними і прикладними дослідженнями [3], тобто, змін та інноваційного підходу в освіті.

Важливе, провідне значення інновацій є в роботі зі студентами та їх схвалення, адже викладач повинен проводити пошуки форм та методів навчання не лише для статусу університету чи особистісного, а головна мета, яку він має переслідувати – зацікавлення студентів своєю дисципліною та ефективне засвоєння ними знань, навичок самоосвіти.

Основними поняттями інноваційних технологій виділяють [4]: нестандартні уроки; індивідуальна робота; контроль і оцінка навчальних досягнень учнів (через контрольні роботи, тести, завдання, робочі зошити і т.ін.); кабінетне, групове і додаткове навчання; факультативи за вибором учнів (поглиблюють знання); проблемне і модульне навчання; запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки; економізація і екологізація освіти; науковий експеримент при вивченні нового матеріалу; застосування досягнень техніки (від діапозитивів, через фільми, магнітофони, телевізори до навчання з допомогою комп'ютерів, комп'ютерні аудиторії, радіо- і телепередачі та «Інтернет-системи», мультимедійні технології тощо); нові підходи до формування навчальних планів.

На нашу думку – інноваційні технології навчання – це ефективні психолого-педагогічні методи, форми, засоби, які базуються на культурно-виховному аспекті, на традиційних досягненнях освіти, які залишаються ефективними, але трансформуються в залежності від часу, психологічних особливостей особистості та фаху закладу і впроваджуються в навчальний процес вищого технічного навчального закладу для набуття знань, розвитку умінь та навичок для роботи за фахом після закінчення навчання та повсякденному житті майбутнього інженера. Ми вважаємо, що запровадження інноваційних технологій не можливо зводити до якихось обмежень чи «інноваційних стереотипів», які можливо впроваджувати у вищих навчальних закладах за відповідною схемою. Потрібно зважати на фахову орієнтацію студентів (технічний, гуманітарний, медичний і т.п.), психологічні особливості віку та мотивацію в отриманні знань відповідної дисципліни.

Розглядаючи впровадження інноваційних технологій у вищому технічному навчальному закладі на прикладі викладання дисципліни «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» для магістрів. Потрібно зауважити, що ця дисципліна є важливою під час навчання в магістратурі і відноситься до гуманітарного напрямку підготовки. Вивчають її студенти, які протягом навчання у технічному ЗВО в сучасних умовах гуманітарної підготовки, були спрямовані на вивчення фахових дисциплін і мають низький рівень знань для опанування цієї дисципліни. До інтерактивних технологій ми відносимо: *не імітаційні розвивальні* (проблемна, інтерактивна лекція; семінар; проблемна бесіда; мозкова атака; дискусія; аналіз; майстерня; опитування експертів; методи роботи у малих групах); *імітаційні розвивальні* (вивчення конкретних ситуацій; вирішення виробничих завдань; імітаційні вправи; імітаційний тренінг); *ігрові* (ділова гра; рольова гра; ігрове проектування); *проектні* (групова проектна діяльність); *тренінгові* (груповий тренінг, заняття з елементами тренінгу) .

Висновок

Індивідуальний підхід до кожного студента під час активної дії засвоєння знань та який поєднує традиційний викладу матеріалу та інноваційний, є результат спрямований на творчий розвиток особистості та самостійність. Тому, звичайно, потрібен особливий підхід до методики її викладання, щоб зацікавити студентів в набутті знань, не «загрузити» їх великим обсягом інформації, яку вони не зможуть сприйняти повністю за короткий період. Запропоновані нами інтерактивні технології є доцільними у використанні гуманітарних дисциплін в технічних закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрук Віра Андріївна. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. доктора педагогічних наук : 13.00.04. / Петрук Віра Андріївна – К., 2008. 517 с.
2. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навчальний посібник / Дичківська І. М. – Рівне: РЛГУ, 2001. – 233 с.

3. Згуровський М. З. Вища технічна освіта і Болонський процес // Всеукраїнська нарада ректорів вищих технічних навчальних закладів, (17-18 березня 2004 року, м. Харків). – К. КПІ : «Київський політехнік», 2004. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/bologna/vprov/articles/03.html>

4. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с

Олена Володимирівна Гречановська - доцент, кандидат педагогічних наук, кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: stellamondo05@gmail.com.

Olena V. Grychanovska - assistant professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: stellamondo05@gmail.com.